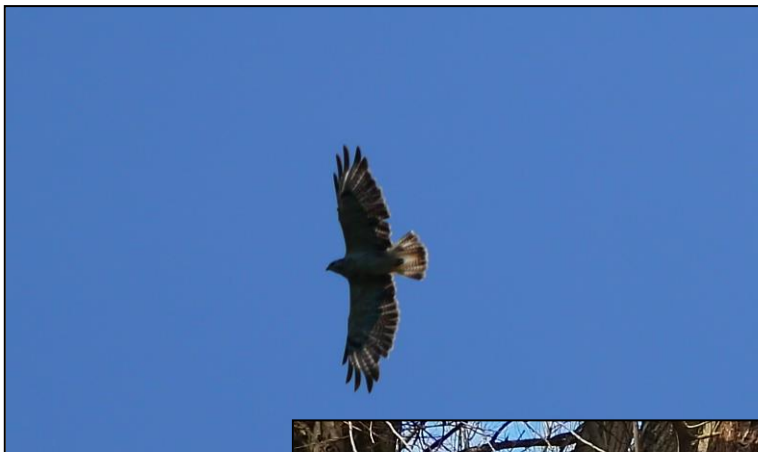

**Aanvullend onderzoek naar vogels met een
vaste verblijfplaats en de vleermuisgeschiktheid
van boomholtes in deelgebieden C1 en C2
van de woonwijk “Volgerlanden”
te Hendrik-Ido-Ambacht**

**Aanvullend onderzoek naar vogels met een
vaste verblijfplaats en de vleermuisgeschiktheid
van boomholtes in deelgebieden C1 en C2
van de woonwijk “Volgerlanden”
te Hendrik-Ido-Ambacht**

-CONCEPT-

Aanvullend onderzoek naar vogels met een vaste verblijfplaats en de vleermuisgeschiktheid van boomholtes in deelgebieden C1 en C2 van de woonwijk “Volgerlanden” te Hendrik-Ido-Ambacht -CONCEPT-

Opdrachtgever: Gemeente Hendrik-Ido-Ambacht

Uitvoering: Natuur-Wetenschappelijk Centrum

Veldwerk: Tamar Braaksma, Hans Bruning, Jeroen Dekker, Vivian Maas, Mariëlle Oomen, Rowan Stolwijk, Sanne Westbroek

Samenstelling: Sanne Westbroek

Foto's: Voorblad: Ronald van Jeveren (linksboven) en Sanne Westbroek (rechtsonder). Overige: Sanne Westbroek

Aanvullend onderzoek naar vogels met een vaste verblijfplaats en de vleermuisgeschiktheid van boomholtes in deelgebieden C1 en C2 van de woonwijk “Volgerlanden” te Hendrik-Ido-Ambacht [Samenst.: Westbroek, S.] [Foto's: Westbroek, S.]. Met lit. opg., Dordrecht: Strix/NWC.

Trefw.: Flora- en faunawet, Buizerd, vleermuisgeschiktheid boomholtes, Volgerlanden C1 en C2, Hendrik-Ido-Ambacht

W1139/P16-057

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt of verveelvoudigd, door middel van; druk, fotokopie, microfilm of op enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever of de opdrachtgever.

Dordrecht, juni 2016

Inhoud

1	Inleiding	5
2	Gebiedsbeschrijving	7
3	Methode	9
4	Resultaten	11
5	Effecten, verplichtingen en aanbevelingen	13

Referenties

Bijlagen:

Bijlage 1: Vleermuizen, ruimtelijke ingrepen en de Flora- en faunawet

Bijlage 2: Vogels, ruimtelijke ingrepen en de Flora- en faunawet

1. Inleiding

De woonwijk “Volgerlanden” in Hendrik-Ido-Ambacht is een wijk in ontwikkeling. De gemeente Hendrik-Ido-Ambacht is van plan om op korte termijn te starten met de ontwikkeling van nieuwbouwwoningen in deelgebieden C1 en C2 van deze wijk. Ten behoeve van deze plannen worden gebouwen gesloopt, watergangen aangetast en bomen gekapt.

Bij dergelijke ruimtelijke ingrepen dient, in het kader van de natuurwetgeving (Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet 1998 en Natuurnetwerk Nederland), onderzoek gedaan te worden naar de aanwezige natuurwaarden en dient een beoordeling gemaakt te worden van eventuele negatieve effecten van de plannen op deze waarden.

In april 2016 heeft het Natuur-Wetenschappelijk Centrum (NWC) reeds een flora- en faunaonderzoek uitgevoerd in het plangebied (Westbroek, S. 2016. *W1121 Quickscan flora en fauna in deelgebieden C1 en C2 van de woonwijk “Volgerlanden” te Hendrik-Ido-Ambacht*). Uit dit onderzoek blijkt dat een aantal bomen binnen het plangebied beschikt over holtes die mogelijk geschikt zijn als verblijfplaats voor vleermuizen. Vleermuizen worden vermeld in tabel 3 van de Flora- en faunawet en zijn daarmee streng beschermd. Daarnaast bevindt zich in één van de te kappen bomen binnen het plangebied een nest dat mogelijk gebruikt wordt als broedplaats door een vogelsoort met een vaste verblijfplaats, zoals de Buizerd (*Buteo buteo*) of de Sperwer (*Accipiter nisus*). Nesten van de Buizerd en de Sperwer vallen onder categorie 4 van de Flora- en faunawet en zijn daarmee jaarrond beschermd. Om overtreding van verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet te voorkomen, diende duidelijk te worden of het nest al dan niet in gebruik is als broedplaats door een vogelsoort met een vaste verblijfplaats en of de boomholtes daadwerkelijk geschikt zijn om te dienen als vleermuisverblijfplaats. Hiervoor moest een aanvullend onderzoek uitgevoerd worden.

De gemeente Hendrik-Ido-Ambacht heeft het NWC opdracht gegeven om dit aanvullende onderzoek uit te voeren en om te adviseren in het kader van de natuurwetgeving.

Aanvullend onderzoek naar vogels met een vaste verblijfplaats en de vleermuisgeschiktheid van boomholtes in deelgebieden C1 en C2 van de woonwijk "Volgerlanden" te Hendrik-Ido-Ambacht

Figuur 1: Ligging van het plangebied (rood omcirkeld) in de omgeving

Bron kaartmateriaal: Google Maps

Figuur 2: Begrenzing plangebied (rood omlind) en locatie van bomen met holtes en nest (geel omcirkeld)

Bron kaartmateriaal: Gemeente Hendrik-Ido-Ambacht

2. Gebiedsbeschrijving

Het plangebied bevindt zich ten zuidoosten van de kern van Hendrik-Ido-Ambacht, in de provincie Zuid-Holland (figuur 1).

Op dit moment heeft het plangebied een agrarische functie en bestaat het uit watergangen, weilanden, landbouwgrond, kassen, schuurtjes, een moestuin, bosschages en enkele solitaire bomen. Het plangebied wordt aan de zuidoostzijde begrensd door de Jacobuslaan, aan de noordwestzijde door woonhuizen met bijbehorende tuinen, een bosschage en een kinderboerderij, aan de noordoostzijde door de bebouwing met bijbehorende tuinen aan de Onderdijkse Rijweg en aan de zuidwestzijde door bebouwing met bijbehorende tuinen aan de Vrouwgelenweg. Enkele bomen (wilgen) aan de noordwestzijde van het plangebied beschikt over holtes die mogelijk geschikt zijn om te dienen als verblijfplaats voor vleermuizen (figuur 2). Daarnaast bevindt zich in één van deze wilgen een nest dat mogelijk dienst doet als broedplaats voor een vogelsoort met een vaste verblijfplaats. Voor een impressie van het gebied, zie foto's 1 t/m 4.

Foto 1: Coniferenhaag in plangebied

Foto 2: Watergang in plangebied

Foto 3: Kassen in plangebied

Foto 4: Bomen in plangebied

3. Methode

Vleermuisgeschiktheid boomholtes

Enkele bomen (wilgen) aan de noordwestzijde van het plangebied beschikt over holtes die mogelijk geschikt zijn om te dienen als verblijfplaats voor vleermuizen. Een holte is geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen als er sprake is van naar boven gerichte rottingsgaten waar vleermuizen in kunnen hangen, of weg kunnen kruipen. Daarnaast bevindt de invliegopening zich bij voorkeur op het zuid/zuidwesten of noorden en moet deze vrij zijn van obstakels zoals takken, mag er in de holte geen water staan, mag de holte niet zodanig blootgesteld zijn aan de weersomstandigheden dat regen er zo in kan lopen/vallen en mag er geen lichtbron in de buurt staan. Om te bepalen of de holtes in de bomen binnen het plangebied daadwerkelijk door vleermuizen gebruikt kunnen worden als verblijfplaats, zijn deze tijdens een veldbezoek met behulp van een endoscoopcamera onderzocht. Naast de kenmerken van de holtes, is gelet op sporen van vleermuizen, zoals keuteltjes, afgebeten insectenvleugels en aanwezigheid van meststrepen bij eventuele invliegopeningen. Zulke sporen zijn in de praktijk echter lastig te vinden. Wanneer deze niet worden aangetroffen, betekent dit daarom niet automatisch dat er geen vleermuizen aanwezig zijn. Aan de hand van de kenmerken van de holtes is bepaald of ze zouden kunnen dienen als vleermuisverblijfplaats. Het veldbezoek is op 18 april 2016 uitgevoerd door twee ecologen van het NWC. De temperatuur tijdens het veldbezoek bedroeg ongeveer 11°C. Het was licht bewolkt en de windkracht bedroeg circa 2 Bft. Deze gegevens zijn door de medewerkers in het veld gemeten of ingeschat.

Vogels met een vaste verblijfplaats

Het onderzoek naar het gebruik van het nest is zoveel mogelijk uitgevoerd volgens de soortenstandaard van de Buizerd, opgesteld door de Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland (RVO).

Volgens de soortenstandaard van de Buizerd, is afwezigheid van een broedplaats voldoende aannemelijk gemaakt als er, in de periode eind maart tot en met half mei, tijdens goede omstandigheden (zoals weersomstandigheden, moment op de dag), geen waarnemingen worden verricht die duiden op de aanwezigheid van een broedplaats na minimaal 4 inventarisatiemomenten met een tussenliggende tijdsspanne van ten minste 10 dagen. Tijdens de veldbezoeken is gelet op nestindicatieve waarnemingen, zoals nestbouw, transport van voedsel naar het nest, alarmroepjes, afvliegende ouders en jongen op het nest.

Omdat er tijdens het eerste veldbezoek, op 18 april 2016, al een Buizerd vlak boven het nest werd waargenomen, is besloten om af te wijken van de soortenstandaard en op 19 april 2016 nog een veldbezoek uit te voeren. Tijdens dit veldbezoek is daadwerkelijk een buizerdpaartje op het nest waargenomen. In augustus 2013 is reeds onthefing verleend voor een buizerdpaar met een nestlocatie in deelgebied A2 van de Volgerlanden-oost, op circa 500 meter afstand van de broedlocatie in de Volgerlanden C1

en C2 (figuur 3). Om deze reden diende bepaald te worden of het hier mogelijk gaat om hetzelfde paartje buizerds, dat dit jaar een ander horst heeft gekozen om op te broeden, of dat er nu twee paartjes buizerds broeden in de Volgerlanden. Derhalve zijn er nog vier aanvullende veldbezoeken uitgevoerd, waarbij beide nesten in de gaten werden gehouden. Omdat het met minstens tien dagen tussen de veldbezoeken niet mogelijk was om het onderzoek nog voor half mei af te ronden, is voor een minimale periode van 6 dagen tussen de veldbezoeken gekozen.

De weersomstandigheden (gemiddelde temperatuur, bewolking en gemiddelde windsnelheid) op deze dagen en het aantal waarnemers per veldbezoek worden vermeld in tabel 1. De weersomstandigheden zijn door de medewerkers in het veld gemeten of ingeschat.

Figuur 3: Locaties buizerdhorsten. Buizerdhorst Volgerlanden C1 en C2: Rood omcirkeld, Buizerdhorst Volgerlanden-oost: Blauw omcirkeld

Tabel 1: Data, weersomstandigheden en aantal waarnemers per veldbezoek voor de Buizerd

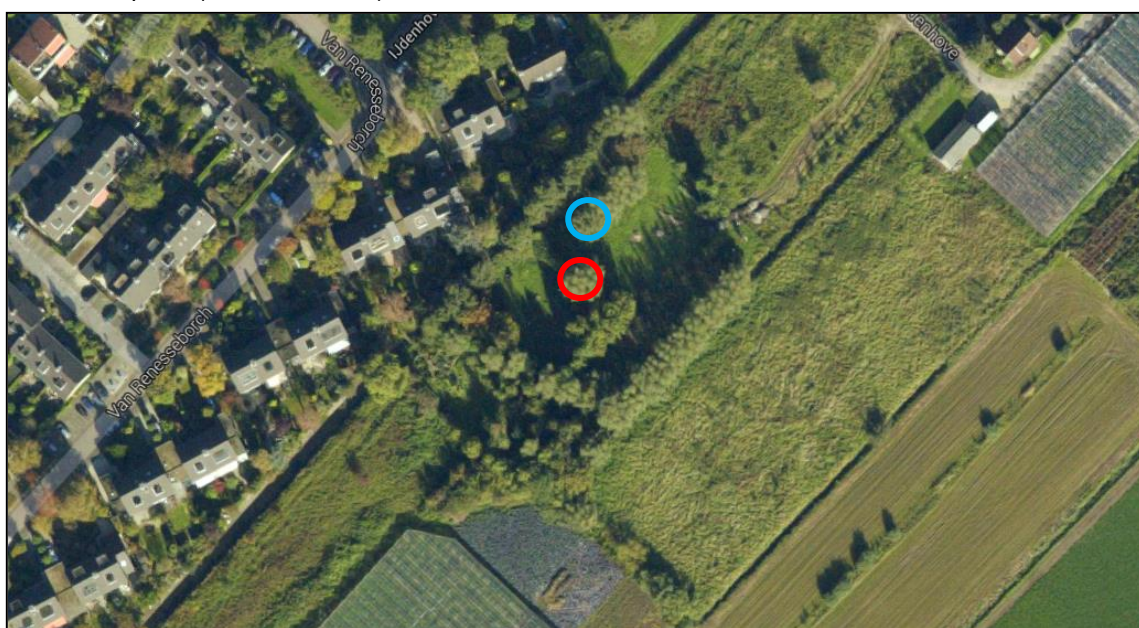
Datum	Temp. (°C)	Bewolking (1-8)	Wind (Bft)	# Waarnemers
18/04/2016	11	2/8	2	2
19/04/2016	13	6/8	3	2
21/04/2016	15	3/8	2	2
29/04/2016	10	7/8	2	2
06/05/2016	23	2/8	2	2
13/05/2016	15	3/8	3	2

4. Resultaten

Vleermuisgeschiktheid boomholtes

Geen van de holtes in de bomen binnen het plangebied is geschikt om te dienen als verblijfplaats voor vleermuizen. Onder andere omdat er in geen enkele holte sprake is van naar boven gerichte rottingsgaten. Daarnaast zijn er geen (sporen van) vleermuizen in of nabij de holtes aangetroffen. In twee holtes waren ten tijde van het veldbezoek vogels aan het broeden (figuur 4). Het betrof een broedende spreeuw (*Sturnus vulgaris*) en een broedende Groene specht (*Picus viridis*).

Figuur 4: Holtes met broedende vogels. Broedende Spreeuw (rood omcirkeld) en broedende Groene specht (blauw omcirkeld)

Vogels met een vaste verblijfplaats

Volgerlanden C1 en C2

Tijdens ieder veldbezoek, met uitzondering van 13 mei 2016, zijn er nestindicatieve waarnemingen van een buizerdpaartje nabij en op het horst in de Volgerlanden C1 en C2 gedaan. Op 13 mei zijn er geen nestindicatieve waarnemingen gedaan, maar is er wel een Buizerd waargenomen in een conifeer vlakbij het horst. Tabel 2 op de volgende pagina geeft een overzicht van de waarnemingen die tijdens de veldbezoeken zijn gedaan. Omdat tijdens vrijwel ieder veldbezoek nestindicatieve waarnemingen van een buizerdpaartje zijn gedaan nabij en op het horst in de Volgerlanden C1 en C2, kan met voldoende zekerheid gesteld worden dat dit horst dienst doet als broedplaats voor de Buizerd.

Volgerlanden-oost

Tijdens geen van de vier veldbezoeken die aan het horst in de Volgerlanden-oost zijn afgelegd, zijn nestindicatieve waarnemingen van de Buizerd gedaan. Op 28 april 2016 waren de twee buizerds uit de Volgerlanden C1 en C2 wel vliegend boven de Volgerlanden-oost te zien. Tabel 2 geeft een overzicht van de waarnemingen die tijdens de veldbezoeken zijn gedaan. Vanwege het gegeven dat er geen enkele nestindicatieve waarneming van de Buizerd bij het horst in de Volgerlanden-oost is gedaan, kan gesteld worden dat dit horst op dit moment niet in gebruik is als broedplaats door de Buizerd.

Tabel 2: Waarnemingen van de Buizerd op/nabij het horst in de Volgerlanden-oost en nabij het horst in de Volgerlanden C1 en C2

Datum	Locatie	Aantallen	Gedrag
18/04/2016	Volgerlanden C1 en C2	2	Eerst één exemplaar vliegend vlak boven horst, vervolgens samen met nog één exemplaar cirkelend en roepend boven het plangebied.
19/04/2016	Volgerlanden C1 en C2	2	Eén exemplaar zittend op horst en één exemplaar vliegend vlakbij horst.
21/04/2016	Volgerlanden C1 en C2	2	Eén exemplaar zittend op horst en één exemplaar vliegend en roepend boven plangebied.
	Volgerlanden-oost	0	Geen buizerds gezien, wel een buizerd gehoord ter hoogte van Volgerlanden C1 en C2. Geen activiteit op horst.
29/04/2016	Volgerlanden C1 en C2	2	Eén exemplaar wegvliegend van horst, later twee exemplaren cirkelend boven het horst.
	Volgerlanden-oost	2	Geen activiteit op horst. Buizerds van horst Volgerlanden C1 en C2 cirkelend boven Volgerlanden-oost.
06/05/2016	Volgerlanden C1 en C2	2	Eén exemplaar wegvliegend van horst, later twee exemplaren cirkelend boven plangebied.
	Volgerlanden-oost	0	Horst verlaten, geen Buizerd waargenomen.
13/05/2016	Volgerlanden C1 en C2	1	Geen activiteit bij horst waargenomen, wel één exemplaar vlakbij horst in een conifeer.
	Volgerlanden-oost	0	Horst verlaten, geen Buizerd waargenomen.

5. Effecten, verplichtingen en aanbevelingen

Vleermuisgeschiktheid boomholtes

Vleermuizen, hun verblijfplaatsen en essentiële onderdelen van hun functionele leefomgeving zijn streng beschermd door de Flora- en faunawet (bijlage 1). Omdat de boomholtes binnen het plangebied echter niet geschikt zijn als verblijfplaats voor vleermuizen, kan aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen van deze soortgroep uitgesloten worden. Om deze reden bestaan er geen verplichtingen vanuit de Flora- en faunawet ten aanzien van vleermuizen.

In de boomholtes zijn wel een broedende vogels aangetroffen, namelijk een Groene specht en een Spreeuw. De Spreeuw en de Groene specht zijn soorten die wel vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed, of de directe omgeving daarvan, maar die ook over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Deze soorten worden daarom vermeld in categorie 5 van de Flora- en faunawet, wat inhoudt dat broedplaatsen van deze soorten alleen beschermd zijn als er onvoldoende alternatieve broedgelegenheden in de omgeving voorhanden zijn (bijlage 2). Omdat er in de omgeving van het plangebied voldoende bomen aanwezig zijn waar deze soorten in kunnen broeden, zijn verdere maatregelen of een ontheffing niet nodig.

Wel wordt aanbevolen om verstorende werkzaamheden, zoals het kappen van bomen, het rooien van onderbegroeiing, heiwerkzaamheden en het voorbelasten van het terrein, buiten de broedtijd van vogels uit te voeren (globaal van half maart t/m half juli). De Groene specht broedt globaal van half maart tot eind juli en de Spreeuw van begin april tot eind juli. Indien dergelijke werkzaamheden toch binnen de broedtijd van vogels plaatsvinden, dient voorafgaand aan de werkzaamheden door een ecologisch deskundige te worden vastgesteld dat er geen broedende vogels binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden aanwezig zijn. Wanneer er broedgevallen binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden zijn vastgesteld, kunnen de werkzaamheden pas verdergaan wanneer de jonge vogels van het betreffende broedgeval uitgevlogen zijn.

Vogels met een vaste verblijfplaats

Uit de veldbezoeken blijkt dat het horst in de Volgerlanden C1 en C2 dienst doet als broedplaats voor de Buizerd en dat het horst in de Volgerlanden-oost op dit moment niet in gebruik is als broedplaats. Meestal zijn in een territorium van de Buizerd twee of drie horsten aanwezig, die in de loop der jaren rouleren qua gebruik. Om deze redenen en omdat tijdens geen van de veldbezoeken meer dan twee buizerds zijn waargenomen, kan met voldoende zekerheid gesteld worden dat het paartje buizerds dat voorheen gebruik maakte van het horst in de Volgerlanden-oost dit jaar het horst in de Volgerlanden C1 en C2 heeft gekozen om op te broeden.

De Buizerd behoort tot de vogels met een vaste verblijfplaats. Verblijfplaatsen van deze soort zijn jaarrond beschermd door de Flora- en faunawet (bijlage 2). Als gevolg van de voorgenomen plannen, zal de boom met het buizerdhorst moeten worden gekapt en zal een deel van het leefgebied van de Buizerd ongeschikt raken. Om deze reden zullen, als gevolg van de werkzaamheden, verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet worden overtreden. Hiervoor dient een ontheffing te worden aangevraagd. Daarnaast zullen er maatregelen moeten worden genomen om nadelige effecten op de Buizerd zoveel mogelijk te voorkomen. Voorbeelden van dergelijke maatregelen zijn het niet verstoren van het buizerdhorst gedurende de voortplantingsperiode (februari - eind augustus) en het verbeteren van het bestaande jachtgebied door het plaatsen van extra zitposten.

Referenties

Soons, P.J.A.; Huber, M. en D. van der Meijden, 1999-nu, Flora- en Faunawet bewerking en toelichting. Band 1-5 Koninklijke Vermande, Den Haag

Westbroek, S. 2016. Quicksan flora en fauna in deelgebieden C1 en C2 van de woonwijk "Volgerlanden" te Hendrik-Ido-Ambacht. W1121/P16-043. Uitgeverij Strix, Dordrecht

Bijlage 1: Vleermuizen, ruimtelijke ingrepen en de Flora- en faunawet

Vleermuizen en hun leefgebied zijn beschermd door de Flora- en faunawet. In geval van een ruimtelijke ingreep moet ruim van tevoren bekeken worden of deze ingreep nadelige invloed kan hebben op vleermuizen en hoe hiermee omgegaan moet worden.

Verblijfplaatsen

Vleermuizen maken het hele jaar door gebruik van verschillende verblijfplaatsen (o.a. in bomen en gebouwen). Grofweg zijn vleermuisverblijfplaatsen op te delen in winterverblijfplaats (waar overwinterd wordt), dagkwartieren (waar de mannetjes in de kraamkolonieperiode overdag zitten, alleen of in kleine groepjes), kraamkolonies (vrouwjes en hun jongen, vaak in grote groepen), paarverblijven (waar gepaard wordt, vaak in het najaar, soms gelijk aan de winterverblijfplaats) en tussenkwartieren (gebruikt in de periode tussen overwinteren en de zomerperiode in). Per type verblijfplaats gebruiken vleermuizen vaak meerdere verblijven waar tussen gewisseld wordt, bijvoorbeeld wanneer elders het klimaat geschikter is of om aan parasieten te ontkomen. Vleermuizen zijn wel zeer honkvast wat betreft de diverse verblijven die ze gebruiken. Dit betekent dat hun verblijven belangrijk zijn voor instandhouding van de populatie en dat deze daarom beschermd worden door de Flora- en faunawet.

Sinds mei 2009 is het Vleermuisprotocol vastgesteld. Dit is opgesteld door het Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdiervereniging VZZ in overleg met de Dienst Landelijk Gebied (DLG) en de Gegevensautoriteit Natuur (GaN). Het protocol dient als leidraad voor het bepalen hoe en hoe vaak geïnventariseerd moet worden om te voldoen aan de Flora- en faunawet. Let op: voor het bepalen of een gebouw of een potentieel geschikte boom van belang is als vleermuisverblijfplaats, is over het algemeen een relatief langlopend onderzoek nodig (van april t/m september/oktober) en zijn gemiddeld 4 tot 7 bezoeken nodig.

Maatregelen zijn nodig:

- indien sprake is van een verblijfplaats die van significant belang is of zou kunnen zijn en/of;
- indien vleermuizen aangetroffen zijn.

Er is over het algemeen sprake van een significant belangrijke verblijfplaats (ook wel vaste verblijfplaats genoemd, een verblijfplaats die van belang is voor een populatie) als:

- er sprake is van een kraamkolonie;
- er sprake is van een belangrijke overwinteringsplaats of paarplaats;
- er geen alternatieve verblijfplaatsen in de directe omgeving beschikbaar zijn;
- de gunstige staat van instandhouding van de (populatie van) de soort in het geding is bij het verdwijnen van de verblijfplaats.

De te nemen maatregelen moeten er voor zorgen dat verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet niet overtreden worden. Dit betekent dat er geen dieren gedood, verwond of actief verstoord mogen worden en dat in geval van significant belangrijke verblijfplaatsen deze behouden blijven of anderszins op een goede manier vervangen worden. De functie die het leefgebied voor de betreffende populatie vervult moet onverminderd blijven bestaan.

Om te voorkomen dat dieren gedood, verwond of actief verstoord worden, kunnen de volgende maatregelen nodig zijn:

- niet slopen in de winterslaapperiode (in deze periode kan zelden met zekerheid worden vastgesteld dat vleermuizen afwezig zijn in een potentieel geschikt en onoverzichtelijk object, omdat ze dan ook 's nachts passief zijn. Dat maakt ze in deze periode overigens extra kwetsbaar);
- vlak voor de sloop onderzoeken of er individuen aanwezig zijn in het te slopen object. Zijn deze wel aanwezig dan geldt dat in geval van een significant belangrijke verblijfplaats gewacht moet worden tot het dier of de dieren weg zijn, anders kan het dier/kunnen de dieren ook passief verjaagd worden (door verstoring van het microklimaat of 's nachts dichten van de invliegopening) mits zij niet verwond, gedood of actief verstoord worden.

Bij het verdwijnen van een verblijfplaats kunnen maatregelen bestaan uit het aanbieden van inpandige voorzieningen in nieuwbouw, zodat deze geschikt is voor vleermuizen om in te verblijven.

Om zeker te weten of de geplande maatregelen voldoende zijn kan een ontheffing aangevraagd worden bij de Dienst Regelingen. Een afwijzingsbrief, die stelt dat geen ontheffing nodig is, 'omdat als de voorgestelde maatregelen genomen worden er immers geen verboden overtreden worden' geldt als goedkeuring van de voorgestelde maatregelen. Zijn de maatregelen niet voldoende, dan moeten deze aangepast worden. Als dat niet mogelijk is, is een ontheffing nodig. Deze wordt alleen verstrekt in geval van projecten waarbij sprake is van groot openbaar belang.

Jachtgebied en vliegroutes

Naast verblijfplaatsen bestaat het leefgebied van vleermuizen uit foerageergebied en vliegroutes (vaak bomerijen of waterlopen). Deze zijn ook beschermd als zij van significant belang zijn. Zij gelden als significant belangrijk indien bij aantasting de functionaliteit van de verblijfplaats(en) in het geding komt. Is dat het geval, dan zijn maatregelen nodig die dit voorkomen, anders is een ontheffing nodig. Ook hier geldt dat deze alleen verstrekt wordt in geval van projecten waarbij sprake is van groot openbaar belang.

Bijlage 2: Vogels, ruimtelijke ingrepen en de Flora- en faunawet

Als maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen, hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aangevraagd te worden. Om zeker te weten of de mitigerende maatregelen voldoende zijn en er inderdaad geen ontheffing nodig is, kan een ontheffing aangevraagd worden om de maatregelen (goed) te laten keuren.

Als geen maatregelen genomen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of rust- en verblijfplaats te garanderen, dient een ontheffing aangevraagd te worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn.

Deze belangen zijn:

- *Bescherming van flora en fauna (b)*
- *Veiligheid van het luchtverkeer (c)*
- *Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)*

De aanvraag wordt beoordeeld op de volgende punten:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats aangetast door de activiteiten?
- Is er een wettelijk belang (belang b, c en d)?
- Is er een bevredigende oplossing?
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Bescherming van vogelnesten

Artikel 11 van de Flora- en faunawet luidt:

“Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren”.

Tijdens de werkzaamheden moet rekening gehouden worden met het broedseizoen van vogels. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat er om of er sprake is van een broedgeval. De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik vallen alleen tijdens het broedseizoen (grotweg half maart-half juli) onder de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Voor deze soorten is geen ontheffing nodig voor werkzaamheden buiten het broedseizoen en ook niet als maatregelen worden getroffen die voorkomen dat deze soorten zich op de bouwplaats vestigen tijdens het broedseizoen.

Een (beperkt) aantal soorten bewoont het nest echter permanent of keert elk jaar terug naar hetzelfde nest. Verblijfplaatsen van deze vogelsoorten zijn *jaarrond* beschermd:

Nesten die het hele jaar door zijn beschermd

Voor de volgende categorieën gelden de verbodsbepalingen van artikel 11 van de Flora- en faunawet het *gehele* seizoen:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: Steenuil).

2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk zijn van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Roek, Gierzwaluw en Huismus).
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Ooievaar, Kerkuil en Slechtvalk).
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: Boomvalk, Buizerd en Ransuil).

Nesten die *niet* het hele jaar door zijn beschermd

5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Categorie 5-soorten vragen extra onderzoek, ook al zijn hun nesten niet jaarrond beschermd; deze soorten zijn namelijk *wel* jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten die momenteel door het ministerie van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie (EL&I) wordt gehanteerd:

Nesten van de volgende soorten zijn jaarrond beschermd indien ze nog in functie zijn:

Boomvalk	<i>Falco subbuteo</i>
Buizerd	<i>Buteo buteo</i>
Gierzwaluw	<i>Apus apus</i>
Grote gele kwikstaart	<i>Motacilla cinerea</i>
Havik	<i>Accipiter gentilis</i>
Huisemus	<i>Passer domesticus</i>
Kerkuil	<i>Tyto alba</i>
Oehoe	<i>Bubo bubo</i>
Ooievaar	<i>Ciconia ciconia</i>
Ransuil	<i>Asio otus</i>
Roek	<i>Corvus frugilegus</i>
Slechtvalk	<i>Falco peregrinus</i>
Sperwer	<i>Accipiter nisus</i>
Steenuil	<i>Athene noctua</i>
Wespendief	<i>Pernis apivorus</i>
Zwarte wouw	<i>Milvus migrans</i>

Nesten van de volgende soorten zijn niet jaarrond beschermd (categorie 5), maar hiervan is inventarisatie wel gewenst:

Blauwe reiger	<i>Ardea cinerea</i>
Boerenwaluw	<i>Hirundo rustica</i>
Bonte vliegenvanger	<i>Ficedula hypoleuca</i>
Boomklever	<i>Sitta europaea</i>
Boomkruiper	<i>Certhia brachydactyla</i>
Bosuil	<i>Strix aluco</i>
Brilduiker	<i>Bucephala clangula</i>
Draaihals	<i>Jynx torquilla</i>
Eider	<i>Somateria mollissima</i>
Ekster	<i>Pica pica</i>
Gekraagde roodstaart	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>
Glanskop	<i>Parus palustris</i>
Grauwe vliegenvanger	<i>Muscicapa striata</i>
Groene specht	<i>Picus viridis</i>
Grote bonte specht	<i>Dendrocopos major</i>
Hop	<i>Upupa epops</i>
Huiswaluw	<i>Delichon urbica</i>
IJsvogel	<i>Alcedo atthis</i>
Kleine bonte specht	<i>Dendrocopos minor</i>
Kleine vliegenvanger	<i>Ficedula parva</i>
Koolmees	<i>Parus major</i>
Kortsnavelboomkruiper	<i>Certhia familiaris macrodactyla</i>
Oeverwaluw	<i>Riparia riparia</i>
Pimpelmees	<i>Parus caeruleus</i>
Raaf	<i>Corvus corax</i>
Ruigpootuil	<i>Aegolius funereus</i>
Spreeuw	<i>Sturnus vulgaris</i>
Tapuit	<i>Oenanthe oenanthe</i>
Torenavalk	<i>Falco tinnunculus</i>
Zeearend	<i>Haliaeetus albicilla</i>
Zwarte kraai	<i>Corvus corone</i>
Zwarte mees	<i>Parus ater</i>
Zwarte roodstaart	<i>Phoenicurus ochruros</i>
Zwarte specht	<i>Dryocopus martius</i>